ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ
Kingdom of Cambodia
Nation Religion King
Royaume du Cambodge
Nation Religion Roi

អង្គជំនុំជម្រះវិសាមញ្ញក្នុងតុលាការកម្ពុជា
Extraordinary Chambers in the Courts of Cambodia
Chambres Extraordinaires au sein des Tribunaux Cambodgiens

សេចក្តីសង្ខេបនៃសាលក្រម

សំណុំរឿងលេខ ០០១/១៨ កក្កដា ២០០៧/អវតក/អជសជ ករណី កាំង ហ្កេកអ៊ាវ *ហៅ* ឌុច

ថ្ងៃទី២៦ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០១០

ក. <u>សេចក្តីផ្តើម</u>

១. ខាងក្រោមនេះគឺជាសេចក្តីសង្ខេបផ្នែកសំអាងហេតុនៃសាលក្រម។ សំអាងហេតុពិស្តារនៃបទល្មើសមាននៅក្នុងសាលក្រមជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ ដែលនឹងត្រូវផ្សព្វផ្សាយជាភាសាខ្មែរ ភាសាបារាំង និងភាសាអង់គ្លេស បន្ទាប់ពីសវនាការប្រកាសសាលក្រមនេះ។

២. ជាបឋម អង្គជំនុំជម្រះសូមថ្លែងអំណរគុណដល់ភាគី អ្នកបកប្រែភាសា មន្ត្រីតុលាការ បុគ្គលិកប្រតិចារឹក បុគ្គលិករដ្ឋបាលរបស់ អ.វ.ត.ក បុគ្គលិកសន្តិសុខ បុគ្គលិកផ្នែកសោតទស្សន៍ បុគ្គលិករបស់អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូង និងបុគ្គលិកផ្នែកផ្សេងៗទៀត ដែលបានចូលរួមចំណែកធ្វើឲ្យកិច្ចដំណើរការសវនាការនេះ ប្រព្រឹត្តទៅបានយ៉ាងរលូន និងប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពខ្ពស់។

៣. កិច្ចដំណើរការសវនាការរឿងក្តីនេះ បានចាប់ផ្តើមនៅថ្ងៃទី១៧ ខែកុម្ភៈ ឆ្នាំ២០០៩ និងបានបញ្ចប់នៅថ្ងៃទី២៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ២០០៩។ ក្នុងអំឡុងសវនាការលើអង្គសេចក្តីរយៈពេល ៧២ថ្ងៃ អង្គជំនុំជម្រះបានស្តាប់សក្ខីកម្មរបស់សាក្សីចំនួន ២៤នាក់ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន ២២ នាក់ និងអ្នកជំនាញចំនួន ០៩ នាក់។ ឯកសារប្រហែល ១.០០០ ត្រូវបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ដែលជាកម្មវត្ថុនៃការពិនិត្យ។ រយៈពេលនៃកិច្ចដំណើរការ

នីតិវិធី និងទំហំនៃសាលក្រម បានឆ្លុះបញ្ចាំងនូវការជំនុំជម្រះជាប្រវត្តិសាស្ត្រ ដែលជាលើកដំបូងនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ផង និងវិសាលភាពនៃការចោទប្រកាន់ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទផង។

៤. ជនជាប់ចោទ ត្រូវបានចោទប្រកាន់តាមទម្រង់ទាំងអស់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដូចដែលមានចែងនៅក្នុងមាត្រា២៩(ថ្មី) នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចំពោះតួនាទីរបស់គាត់នៅក្នុងឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលគាត់បានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងអំឡុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ នៅមន្ទីរសន្តិសុខស២១។ ជាពិសេស ជនជាប់ចោទត្រូវបានចោទ-ប្រកាន់ថាបានបំពេញការងារជាអនុប្រធាន និងក្រោយមកជាប្រធានមន្ទីរស២១ និងបានទទួលខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដែលមានបទល្មើសការធ្វើមនុស្ស-ឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម ការរំលោភលើផ្លូវភេទ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត។ គាត់ក៏ត្រូវបានចោទប្រកាន់ផងដែរ ចំពោះការបំពារ-បំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩ ដែលមានបទល្មើសការធ្វើ-មនុស្សឃាតដោយចេតនា ការធ្វើទារុណកម្ម ឬការធ្វើបាបដោយអមនុស្សធម៌ ការបង្កដោយចេតនាឱ្យមានរបួសធ្ងន់ធ្ងរ ឬឱ្យមានការឈឺចាប់ដល់រាងកាយ ឬសុខភាព ការដកហូតដោយចេតនាពីឈ្លើយសឹក ឬជនស៊ីវិលនូវសិទ្ធិទទួលបានការកាត់ទោសដោយយុត្តិធម៌ និងទៀងទាត់ និងការឃុំខ្លួនជនស៊ីវិលដោយខុសច្បាប់ ព្រមទាំងការធ្វើមនុស្សឃាតដោយគិតទុកជាមុន និងការធ្វើទារុណកម្ម ដែលជាការរំលោភបំពានលើក្រមព្រហ្ម-ទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦។

៥. នៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចដាច់ដោយឡែករបស់ខ្លួនដែលជា "សេចក្តីសម្រេចស្តីអំពីអញ្ញត្រ-កម្មទាក់ទងនឹងចិរវេលានៃអាជ្ញាយុកាលចំពោះបទល្មើសជាតិ ដែលលើកឡើងដោយមេធាវីការពារក្តី" ដែលត្រូវចេញនៅថ្ងៃនេះផងដែរ អង្គជំនុំជម្រះបង្ហាញថា អង្គជំនុំជម្រះមិនបានពិនិត្យអំពីការទទួលខុសត្រូវរបស់ជនជាប់ចោទ ចំពោះបទចោទនៃការធ្វើមនុស្ស-ឃាតគិតទុកជាមុន និងការធ្វើទារុណកម្ម ដែលជាការរំលោភបំពានលើក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦ ដែលអាចផ្តន្ទាទោសបាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក អនុលោមតាមមាត្រា៣ ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ទេ។ ដូចមានការលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេច គឺចៅក្រមនៃ

អង្គជំនុំជម្រះបានមានមតិយោបល់ដាច់ដោយឡែកពីគ្នា អំពីបញ្ហាថាតើមានការទទួល-ខុសត្រូវចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មដែលបានផុតរលត់ ឬមិនទាន់ផុតរលត់ចិរវេលានៃអាជ្ញាយុកាលនៅមុនពេលមានការស៊ើបអង្កេតរបស់ អ.វ.ត.ក ទៅលើជនជាប់ចោទដែរ ឬទេ ។ ការមិនមានសំឡេងភាគច្រើននៃចៅក្រមប្អូនរូបយ៉ាងតិចគាំទ្រចំពោះបញ្ហានេះ បានបង្កើតជាឧបសគ្គក្នុងការបន្តការវិនិច្ឆ័យលើជនជាប់ចោទចំពោះបទឧក្រិដ្ឋជាតិ នៅចំពោះមុខអង្គ-ជំនុំជម្រះសាលាដំបូងនៃ អ.វ.ត.ក ។

៦. នៅក្នុងសាលក្រមរបស់ខ្លួន អង្គជំនុំជម្រះបានផ្តល់នូវសំអាងហេតុពិស្តារគាំទ្រដល់ការអនុវត្តយុត្តាធិការរបស់អង្គជំនុំជម្រះលើជនជាប់ចោទ។ អង្គជំនុំជម្រះយល់ស្របជាមួយ-នឹងការវាយតម្លៃរបស់សហចៅក្រមស៊ើបអង្កេតដែលថា កាំង ហ្កេកអ៊ាវ *ហៅ* ឌុច គឺជាបុគ្គលម្នាក់ក្នុងចំណោមបុគ្គលផ្សេងទៀតដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ថាជាអ្នកទទួលខុស-ត្រូវខ្ពស់បំផុតចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មទាំងឡាយដែលបានប្រព្រឹត្តនៅក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិប-តេយ្យ ក្នុងអំឡុងថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។

៧. ច្បាប់ដែលអាចអនុវត្តបាននៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក មិនដូចក្របខណ្ឌគតិយុត្តនៃតុលាការអន្តរជាតិដទៃទៀតឡើយ គឺមិនបានចែងអំពីនីតិវិធីសម្រាប់ទទួលយក និងការកត់ត្រាការទទួលស្គាល់ពិរុទ្ធភាពដែលធ្វើឡើងដោយជនជាប់ចោទឡើយ។ ដូច្នេះ ជាទូទៅទោះបីជាជនជាប់ចោទបានយល់ព្រម ឬមិនបានជំទាស់ទៅនឹងអង្គហេតុភាគច្រើន ដែលមាននៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលត្រូវបានធ្វើការកែប្រែក៏ដោយ ក៏អង្គជំនុំជម្រះត្រូវតែស្តាប់ចម្លើយ និងវាយតម្លៃរាល់ភស្តុតាងទាំងអស់ដែលបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះរួមទាំងបញ្ហាដែលមិនមានការជំទាស់តវ៉ាផងដែរ។

ខ. __បរិបទប្រវត្តិសាស្ត្រ និងនយោបាយ__

៨. ជាបឋម អង្គជំនុំជម្រះបានពិនិត្យលើបរិបទដែលរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យបានឡើងកាន់អំណាច។ អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា ការប៉ះទង្គិចគ្នានៅតាមព្រំដែនរវាងប្រទេសកម្ពុជា និងប្រទេសវៀតណាម បានកើតឡើងភ្លាមបន្ទាប់ពីទីក្រុងភ្នំពេញធ្លាក់ចូលក្នុងកណ្តាប់ដៃកងទ័ពបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា នៅថ្ងៃទី១៧ ខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៥។ នៅស្ទើរតែគ្រប់ពេលទាំងអស់នៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ កងទ័ពកម្ពុជា និងកងទ័ពវៀតណាមបង្ក

អរិភាពហិង្សាកាន់តែធ្ងន់ធ្ងរឡើងៗ ដែលទីបំផុតនាំឲ្យមានការដួលរលំទីក្រុងភ្នំពេញនៅថ្ងៃទី០៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ហើយនាំឲ្យមេដឹកនាំកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យរត់ភៀសខ្លួនចេញពីទីក្រុងភ្នំពេញ។

៩. អង្គជំនុំជម្រះក៏បានពិនិត្យរចនាសម្ព័ន្ធទូទៅ និងគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ក្នុងអំឡុងពេលដែលពាក់ព័ន្ធ ជាពិសេស រចនាសម្ព័ន្ធ និងគោលនយោបាយដែលបានអនុវត្តសម្រាប់ប្រតិបត្តិការមន្ទីរស២១។ បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាបានជួបប្រជុំនៅឯសមាជបក្សក្នុងខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៦ ដើម្បីរៀបចំនូវរចនាសម្ព័ន្ធដ៏ស្មុគស្មាញមួយតាមលក្ខន្តិកៈបក្ស ដែលគ្រប់គ្រងដោយគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម ដែលដាក់បរិធានរដ្ឋាភិបាលទាំងមូល និងកងកម្លាំងប្រដាប់អាវុធឲ្យស្ថិតនៅក្រោមការត្រួតពិនិត្យទាំងស្រុងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា។ តាមការអនុវត្តជាក់ស្តែង អំណាចរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យត្រូវអនុវត្តដោយគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍ ដែលជាស្ថាប័នប្រតិបត្តិរបស់គណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម ដែលសមាជិកភាពរបស់គណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមនេះរួមមាន ប៉ុល ពត ជាលេខា និងជានាយករដ្ឋមន្ត្រី និងសមាជិកជាន់ខ្ពស់មួយចំនួនទៀតរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ដែលត្រូវបានជ្រើសតាំង។ ស្ថាប័នទាំងអស់ រួមទាំងស្ថាប័នយោធា តម្រូវឲ្យរាយការណ៍ទៅគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម តាមរយៈគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍។ លើសពីនេះទៀត ប្រជាជនស៊ីវិលទាំងអស់ ត្រូវបានគ្រប់គ្រងដោយបណ្តាញអង្គភាពដែលត្រួតពិនិត្យយ៉ាងហ្មត់ចត់ ដោយគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិម តាមរយៈគណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍។ គោល-នយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ត្រូវបានផ្សព្វផ្សាយទូទាំងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ តាមរយៈមធ្យោបាយនានា រួមមាន សេចក្តីណែនាំ ការប្រជុំមហាជន ការបណ្តុះបណ្តាល ការផ្សាយតាមវិទ្យុ តាមទស្សនាវដ្តីនានា។ ផ្នែកដ៏សំខាន់បំផុតនៃគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាទាក់ទងនឹងការជំនុំជម្រះក្តីនេះគឺ “ការកម្ទេច” ជាពាក្យដែលត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ដើម្បីពិពណ៌នាអំពីការចាប់ខ្លួន ការសួរចម្លើយ និងការសម្លាប់បុគ្គលដែលត្រូវបានគេយល់ថាជាខ្មាំង ឬគិញ។

១០. អង្គជំនុំជម្រះបានពិនិត្យបទចោទប្រឆាំងនឹង កាំង ហ្គេកអ៊ាវ តាមរយៈការឆ្លុះបញ្ចាំងអំពីស្ថានភាពនយោបាយ និងប្រវត្តិសាស្ត្រទាំងនេះ។

## គ.	មន្ទីរស២១ និងតួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទ

១១.	ជនជាប់ចោទកើតនៅថ្ងៃទី១៧ ខែវិច្ឆិកា ឆ្នាំ១៩៤២ នៅភូមិពៅវើយ ឃុំពាមបាង ស្រុកស្ទោង ខេត្តកំពង់ធំ។ បន្ទាប់ពីគាត់បានបញ្ចប់ការសិក្សា គាត់ត្រូវបានតែងតាំងជាគ្រូបង្រៀនគណិតវិទ្យា នៅអនុវិទ្យាល័យស្គន់ ខេត្តកំពង់ចាម ក្នុងឆ្នាំ១៩៦៥ មុនពេលគាត់ចូលរួមក្នុងចលនាតស៊ូក្នុងឆ្នាំ១៩៦៧។ នៅឆ្នាំ១៩៧១ ជនជាប់ចោទត្រូវបានប្រគល់ភារកិច្ចឲ្យដឹកនាំមន្ទីរសន្តិសុខម១៣ របស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា។ គាត់បានយកវិធីសាស្ត្រ និងគោលនយោបាយដែលគាត់បានប្រើនៅមន្ទីរម១៣ ទៅប្រើប្រាស់នៅមន្ទីរស២១ ដែលរួមបញ្ចូលទាំងការធ្វើទារុណកម្មនៅក្នុងអំឡុងពេលសួរចម្លើយ ការជ្រើសរើសបុគ្គលិក និងការបំពាក់បំប៉នមនោគមវិជ្ជាដល់ក្មេងជំទង់ៗ ដែលជាបុគ្គលិក និងការសម្លាប់អ្នកជាប់ឃុំជាប្រព័ន្ធ ក្រោយពីការសួរចម្លើយអ្នកជាប់ឃុំទាំងនោះបានចប់សព្វគ្រប់។

១២.	ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលត្រូវបានធ្វើការកែប្រែបានចែងថា ជនជាប់ចោទបានបំពេញការងារជាអនុប្រធាន និងក្រោយមកជាប្រធានមន្ទីរស២១ ដែលជាមន្ទីរសន្តិសុខមានភារកិច្ចក្នុងការសួរចម្លើយ និងសម្លាប់បុគ្គលដែលបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាយល់ថា ជាខ្មាំងរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ ហើយជនជាប់ចោទក៏បានទទួលស្គាល់ដែរ។ មន្ទីរស២១ បានដំណើរការពីឆ្នាំ១៩៧៥ ដល់ឆ្នាំ១៩៧៩។

១៣.	បន្ទាប់ពីជួបប្រជុំដំបូងជាមួយ សុន សេន ជនជាប់ចោទ ក្នុងឋានៈជាអនុប្រធានមន្ទីរស២១ និង អ៊ិន លន *ហៅ* ណាត ជាប្រធាន បានបង្កើត និងចាប់ផ្តើមគ្រប់គ្រងអង្គភាពសួរចម្លើយមន្ទីរស២១ ក្នុងខែតុលា ឆ្នាំ១៩៧៥។ ក្នុងឋានៈជាប្រធានអង្គភាពសួរចម្លើយ ជនជាប់ចោទមានតួនាទីសំខាន់ចំនួនបួន៖ (i) ចងក្រងឯកសារដែលប្រមូលបានពីស្ថាប័នរបស់រដ្ឋាភិបាល លន់ នល់ (ii) រៀបចំរបាយការណ៍ឲ្យថ្នាក់លើរបស់គាត់ដោយផ្អែកតាមឯកសារទាំងនោះ (iii) បង្រៀនវិធីសាស្ត្រនៃការសួរចម្លើយដល់បុគ្គលិកនៃអង្គភាពសួរ-ចម្លើយ និង (iv) រាយការណ៍អំពីចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកជាប់ឃុំទៅថ្នាក់លើរបស់គាត់។ ជនជាប់ចោទបានទទួលស្គាល់ថា ក្នុងឋានៈជាអនុប្រធាន គាត់បានអនុញ្ញាតឲ្យអ្នកសួរចម្លើយនៅមន្ទីរស២១ ធ្វើទារុណកម្ម។ ជនជាប់ចោទក៏បានដឹងផងដែរថា បន្ទាប់ពីការសួរចម្លើយបានចប់សព្វគ្រប់ អ្នកជាប់ឃុំត្រូវបានគេយកទៅសម្លាប់ចោល។

១៤. ក្នុងខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ ជនជាប់ចោទបានធ្វើជាប្រធានមន្ទីរស២១ ជំនួស អ៊ិន លន *ហៅ* ណាត។ ក្នុងតួនាទីជាប្រធាន ជនជាប់ចោទបានរាយការណ៍ជូន សុន សេន ចាប់ពីខែមីនា ឆ្នាំ១៩៧៦ រហូតដល់ ខែកញ្ញា ឆ្នាំ១៩៧៧ និងក្រោយមកទៀតរាយការណ៍ជូន នួន ជា ដែលជាអនុលេខាបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា។ ស្របពេលជាមួយនឹងការតែងតាំងគាត់ជាប្រធានមន្ទីរស២១ ជនជាប់ចោទក៏មានតួនាទីជាលេខាគណៈកម្មាធិការមន្ទីរស២១ ផងដែរ។ ក្នុងនាមជាប្រធាន និងជាលេខា ជនជាប់ចោទមានអំណាចពេញលេញលើបុគ្គលិកមន្ទីរស២១ ទាំងអស់ ដែលរួមទាំងសមាជិកពីររូបផ្សេងទៀតរបស់គណៈកម្មាធិការមន្ទីរស២១ គឺ យឹម វ៉ាក *ហៅ* ហ៊ិ និង នុន ហ៊ុយ *ហៅ* ហ៊ុយ ស្រែ។ តួនាទីរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងនាមជាប្រធានមន្ទីរស២១ ដែលមិនត្រូវបានគេជំទាស់ ត្រូវបានបញ្ជាក់ដោយចម្លើយសារភាពរបស់ជនជាប់ចោទខ្លួនឯង សក្ខីកម្មរបស់សាក្សី និងដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីព្រម-ទាំងឯកសារផ្សេងៗដែលបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះក្នុងអំឡុងពេលកិច្ចដំណើរការនីតិវិធី។

១៥. នៅខែមេសា ឆ្នាំ១៩៧៦ តាមសេចក្តីសម្រេចរបស់ជនជាប់ចោទ អ្នកជាប់ឃុំនៅមន្ទីរស២១ ត្រូវបានគេយកទៅឃុំឃាំងនៅក្នុងបរិវេណវិទ្យាល័យពញាយ៉ាត ដែលជាវិទ្យាល័យមួយស្ថិតនៅក្នុងទីក្រុងភ្នំពេញ។ មន្ទីរស២១ បានដំណើរការនៅលើទីតាំងនេះ រហូតដល់ថ្ងៃទី០៦ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩ ដែលជាបរិវេណនៃសារមន្ទីរប្រល័យពូជសាសន៍ទួលស្លែងសព្វថ្ងៃនេះ។

១៦. អ្នកជាប់ឃុំនៅមន្ទីរស២១ មានអតីតអ្នករដ្ឋការ និងទាហាននៃរបប លន់ នល់ យុទ្ធជនរបស់កងទ័ពបដិវត្តកម្ពុជា កម្មាភិបាលជាន់ខ្ពស់ និងជាន់ទាបនៃរបបកម្ពុជាប្រជាធិប-តេយ្យ និងបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាជាច្រើន សមាជិកគ្រួសារ និងអ្នកដែលធ្លាប់មានទំនាក់-ទំនងជាមួយអ្នកទាំងនោះ ដែលរួមមានស្ត្រី កុមារ ជនបរទេសមកពីប្រទេសនានាជាពិសេស ទាហាន និងជនស៊ីវិលវៀតណាម ព្រមទាំងបុគ្គលិកមន្ទីរស២១ និងសាច់ញាតិរបស់ពួកគេផងដែរ។ ទោះបីជាឯកសារដែលមាននៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ បង្ហាញថាមានមនុស្សមិនតិចជាង ១២.២៧៣ នាក់ ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅមន្ទីរស២១ ក្តី ក៏ចំនួនអ្នក-ជាប់ឃុំពិតប្រាកដទំនងជាមានច្រើនជាងចំនួនដែលមាននៅក្នុងបញ្ជីនេះទៅទៀត។

១៧. ជនជាប់ចោទបានរៀបចំមន្ទីរស២១ តាមឋានានុក្រម និងបានបង្កើតប្រព័ន្ធនៃការរាយ-ការណ៍គ្រប់ជាន់ថ្នាក់ ដើម្បីធានាថារាល់បទបញ្ជារបស់គាត់ពិតជាត្រូវបានអនុវត្តភ្លាមៗ និងជាក់លាក់។ មន្ទីរស២១ ត្រូវបានបែងចែកជាអង្គភាពជាច្រើន រួមមាន អង្គភាពឯកសារ អង្គភាពសួរចម្លើយ និងអង្គភាពការពារ ដែលអង្គភាពនីមួយៗប្រតិបត្តិការក្រោមការបញ្ជារបស់ជនជាប់ចោទ។ ក្រៅពីការគ្រប់គ្រងអង្គភាពនានា ដែលបានលើកឡើងខាងលើ ជនជាប់ចោទបានបំពេញភារកិច្ចពិសេសៗមួយចំនួនទៀត នៅក្នុងមន្ទីរស២១។ ភារកិច្ចសំខាន់បំផុតក្នុងចំណោមភារកិច្ចទាំងនោះមានដូចខាងក្រោមនេះ៖

<u>ការជ្រើសរើសបុគ្គលិក</u>៖ ជនជាប់ចោទបានទទួលស្គាល់ថា បុគ្គលិកមន្ទីរស២១ មួយចំនួនគឺជាអតីតអ្នកក្រោមបង្គាប់របស់គាត់នៅមន្ទីរម១៣។ លើសពីនេះទៀត ក្នុងឋានៈជាប្រធានមន្ទីរស២១ គាត់បានបន្តការអនុវត្តវិធីសាស្ត្រដែលបានអនុវត្តនៅមន្ទីរម១៣ក្នុងការជ្រើសរើសបុគ្គលិកជាក្មេងជំទង់ៗដែលងាយនឹងអប់រំឱ្យធ្វើជាអ្នកក្រោមបង្គាប់របស់គាត់។

<u>ការបណ្តុះបណ្តាលបុគ្គលិក</u>៖ ការបង្រៀន ជាពិសេសការបណ្តុះបណ្តាលនយោបាយគឺជាភារកិច្ចមួយដ៏ចម្បងបំផុតរបស់ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ នៅមន្ទីរស២១ ដែលគាត់បានកត់-សម្គាល់ថា មានតែគាត់ម្នាក់ឯងប៉ុណ្ណោះដែលទទួលបន្ទុកអប់រំដល់បុគ្គលិកដែលធ្វើការនៅទីនោះ។ វគ្គបណ្តុះបណ្តាលបន្ថែមជាប្រចាំនៅសាលាបណ្តុះបណ្តាល រួមបញ្ចូលនូវការបណ្តុះបណ្តាលអនុវត្តអំពីវិធីសាស្ត្រសួរចម្លើយ ដែលវគ្គបណ្តុះបណ្តាលនោះបានកើនឡើងពីការបណ្តុះបណ្តាលប្រចាំឆ្នាំក្នុងឆ្នាំ១៩៧៧ ទៅជាការបណ្តុះបណ្តាលប្រចាំខែ និងប្រចាំសប្តាហ៍វិញក្នុងឆ្នាំ១៩៧៨។ ជនជាប់ចោទ បានបណ្តុះបណ្តាលអ្នកសួរចម្លើយរបស់គាត់ឱ្យប្រើអំពើហិង្សាលើរាងកាយ និងផ្លូវចិត្ត ប៉ុន្តែបានបញ្ជាឱ្យអ្នកសួរចម្លើយទុកអ្នកជាប់ឃុំឱ្យនៅរស់រហូតដល់គាត់យល់ថាចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកជាប់ឃុំទាំងនោះបានចប់សព្វ-គ្រប់ហើយ។

<u>តួនាទីក្នុងការចាប់ខ្លួន</u>៖ ជាទូទៅ ថ្នាក់លើរបស់ជនជាប់ចោទជាអ្នកសម្រេចថាតើត្រូវចាប់ខ្លួន និងបញ្ជូនអ្នកណាទៅមន្ទីរស២១។ ប៉ុន្តែ មានភស្តុតាងបញ្ជាក់ថាជនជាប់ចោទមានតួនាទីយ៉ាងសកម្មក្នុងការរៀបចំឱ្យមានការចាប់ខ្លួន និងមានភស្តុតាងបង្ហាញថាថ្នាក់លើរបស់ជនជាប់ចោទបានសុំយោបល់ពីជនជាប់ចោទ ហើយជនជាប់ចោទបានធ្វើតាមបញ្ជា

ថ្នាក់លើរបស់គាត់។ លើសពីនេះទៀត ជនជាប់ចោទមានឥទ្ធិពលយ៉ាងខ្លាំងទាក់ទងទៅនឹងការចាប់ខ្លួនបុគ្គលិកមន្ទីរស២១ និងមានវត្តមានក្នុងពេលចាប់ខ្លួនអ្នកជាប់ឃុំសំខាន់ៗមួយចំនួន។

<u>តួនាទីទាក់ទងនឹងចម្លើយសារភាព៖</u> ជនជាប់ចោទបានពិនិត្យចម្លើយសារភាពរបស់អ្នក-ជាប់ឃុំ និងបញ្ជាជាប់ជាប្រចាំទៅអ្នកសួរចម្លើយ រួមទាំងការឲ្យធ្វើទារុណកម្ម រហូតទាល់តែគាត់គិតថា ចម្លើយសារភាពបានចប់សព្វគ្រប់អស់ហើយ។ ចម្លើយសារភាពមិនអាចចាត់ទុកថាពេញលេញនោះទេ ប្រសិនបើព័ត៌មានដែលទទួលបានមិនទាន់លម្អិតគ្រប់គ្រាន់ ឬមិនទាន់បានឆ្លើយដាក់ឈ្មោះ "ជនក្បត់" ផ្សេងទៀត។ បន្ទាប់ពីការពិនិត្យមើលរួចហើយ ជនជាប់ចោទជាមនុស្សតែម្នាក់គត់ ដែលទទួលខុសត្រូវចំពោះការបញ្ជូនចម្លើយសារភាពរបស់អ្នកជាប់ឃុំ និងបញ្ជីឈ្មោះអ្នកដែលត្រូវបានគេឆ្លើយដាក់ទៅឲ្យថ្នាក់លើរបស់គាត់។ ជនជាប់ចោទបានដឹងថា ព័ត៌មានភាគច្រើននៅក្នុងចម្លើយសារភាព ដែលគាត់បានបញ្ជូនឲ្យថ្នាក់លើរបស់គាត់គឺជាព័ត៌មានប្រឌិត។ ទោះជាបែបនេះក្តី ចម្លើយសារភាពរបស់មន្ទីរស២១ ត្រូវបានយកមកប្រើ ដើម្បីសម្រេចចាប់ខ្លួនអ្នកដែលត្រូវបានឆ្លើយដាក់ថាជាខ្មាំង ហើយជាញឹកញាប់ ចម្លើយសារភាពទាំងនោះត្រូវបានគេប្រើប្រាស់ដើម្បីចាប់ខ្លួនអ្នកផ្សេងជាច្រើននាក់ទៀត ដោយសារតែមានការឆ្លើយដាក់ថាជាជនក្បត់។

<u>តួនាទីក្នុងការសម្លាប់៖</u> ពីដំបូង ជនជាប់ចោទបានអនុញ្ញាតឲ្យ ឃឹម វ៉ាក *ហៅ* ហ៊ ចាត់ចែងពេលវេលានៃការសម្លាប់អ្នកជាប់ឃុំ។ ប៉ុន្តែក្រោយពីមានឧប្បត្តិហេតុមួយដែលអ្នក-ជាប់ឃុំម្នាក់ត្រូវបានសម្លាប់ មុនពេលគាត់ផ្តល់ចម្លើយសារភាពចប់សព្វគ្រប់មក ជនជាប់-ចោទបានតម្រូវថា គាត់ត្រូវតែបានដឹងថា ការសួរចម្លើយបានចប់សព្វគ្រប់មុននឹងយកអ្នកជាប់ឃុំទៅសម្លាប់ចោល។

១៨. លើសពីនេះទៀត ក្នុងឋានៈជាប្រធានមន្ទីរស២១ ជនជាប់ចោទបានជ្រើសរើសផ្លាស់ទីកន្លែងសម្លាប់ និងទីកន្លែងកប់សាកសពរបស់មន្ទីរស២១ ទៅដាក់នៅជើងឯក ដែលស្ថិតនៅចំងាយប្រហែល១៥គម ភាគនិរតីនៃទីក្រុងភ្នំពេញ។ បន្ទាប់ពីបានចម្លើយសារភាពចប់សព្វគ្រប់ អ្នកជាប់ឃុំនៅក្នុងមន្ទីរស២១ ជាធម្មតា ត្រូវបានដឹកយកទៅជើងឯក ដែលជាទីកន្លែងដែលអ្នកជាប់ឃុំទាំងនោះត្រូវបានគេសម្លាប់យ៉ាងទាន់ហាន់ជាទីបំផុត។

១៩. ជនជាប់ចោទក៏បានអនុវត្តអំណាចទៅលើ សខ២៤ ដែលគេស្គាល់ថាជា ព្រៃស ផងដែរ។ ព្រៃសមានទីតាំងស្ថិតនៅក្រៅទីក្រុងភ្នំពេញ ហើយត្រូវបានប្រើប្រាស់ជាមណ្ឌលលត់ដំខ្លួន។ នុន ហ៊ុយ *ហៅ* ហ៊ុយ ស្រែ ធ្វើការតែនៅ សខ២៤ ជាអ្នកមើលប្រតិបត្តិការការងារប្រចាំថ្ងៃនៅទីនោះដោយផ្ទាល់។ បន្ទាប់ពីការចាប់ខ្លួន ហ៊ុយ ស្រែ នៅខែធ្នូ ឆ្នាំ១៩៧៨ ផលត្រូវបានតែងតាំងឲ្យទៅមើលការខុសត្រូវ សខ២៤ រហូតដល់ពេលមន្ទីរនេះត្រូវបានបោះបង់ចោលនៅថ្ងៃទី០៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ ក្នុងអំឡុងពេលនោះ ជនជាប់ចោទបានទទួលរបាយការណ៍ជាប្រចាំ ទាក់ទងនឹងប្រតិបត្តិការសខ២៤។ អ្នកជាប់ឃុំនៅ សខ២៤ ភាគច្រើនជាសាច់ញាតិ ឬអ្នកនៅក្រោមបង្គាប់របស់អ្នកដែលត្រូវបានឃុំខ្លួននៅមន្ទីរសខ២១ និងជាយុទ្ធជន និងបុគ្គលិកមកពីក្រសួងមន្ទីរ ឬស្ថាប័នសាធារណៈនានា។ ផ្អែកលើឯកសារផ្សេងៗពីគ្នា និងមានចំនួនតិចតួច ដែលបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ចំនួនអ្នកជាប់ឃុំសរុបនៅ សខ២៤ មានមិនតិចជាង ១.៣០០ នាក់ឡើយ។

ឃ. <u>អង្គហេតុទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដែលបានប្រព្រឹត្តនៅមន្ទីរសខ២១</u>

២០. ក្នុងអំឡុងពេលនៃការជំនុំជម្រះក្តី ភស្តុតាងដូចខាងក្រោមនេះ ត្រូវបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ដែលបានប្រព្រឹត្តនៅមន្ទីរសខ២១។ អង្គហេតុផ្សេងៗទៀត ដែលពាក់ព័ន្ធជាពិសេសទៅនឹងឈ្លើយសឹក និងជនស៊ីវិលវៀតណាម ព្រមទាំងអ្នកគាំទ្រវៀតណាម ដែលត្រូវបានជាប់ឃុំនៅមន្ទីរសខ២១ ក៏ត្រូវបានលើកឡើងផងដែរដោយអង្គជំនុំជម្រះ ដែលទាក់ទងទៅនឹងការបំពារបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩។

<u>*ការធ្វើមនុស្សឃាត និងការសម្លាប់រង្គាលៈ*</u> ជនគ្រប់រូបដែលត្រូវបានឃុំខ្លួននៅមន្ទីរសខ២១ (ទួលស្លែង) សុទ្ធតែរង់ចាំការសម្លាប់ទាំងអស់ អនុលោមទៅតាមគោលនយោបាយរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាក្នុងការ "កម្ទេច" ខ្មាំង។ ក្នុងចំណោមអ្នកទាំងឡាយដែលត្រូវបានសម្លាប់ គឺជាអតីតអ្នកគាំទ្ររបប លន់ នល់ ជនបរទេស កុមារ អ្នកជាប់ឃុំដែលមានឋានៈខ្ពស់ និងអតីតបុគ្គលិកមន្ទីរសខ២១។ ការសម្លាប់អ្នកជាប់ឃុំជាទ្រង់ទ្រាយធំ ត្រូវបានបញ្ជាដោយគណៈកម្មាធិការមជ្ឈិមបក្ស និងបានធ្វើឡើងជាច្រើនដង។ ក្រៅពីអ្នកទាំង-

ឡាយដែលត្រូវបានសម្លាប់ អ្នកជាប់ឃុំជាច្រើនទៀតបានស្លាប់ដោយសារតែការធ្វើទារុណកម្ម និងស្ថានភាពនៃការឃុំខ្លួន។ លើសពីនេះទៀត យ៉ាងហោចណាស់ ក៏មានអ្នកជាប់ឃុំនៅមន្ទីរស២១ចំនួន ១០០ នាក់ដែរ ដែលបានស្លាប់ បន្ទាប់ពីត្រូវបានគេបូមយកឈាមអស់ដោយអង្គភាពពេទ្យមន្ទីរស២១។ ជនជាប់ចោទបានទទួលស្គាល់ថា អ្នកជាប់ឃុំដែលបានស្លាប់ ឬត្រូវបានសម្លាប់មានចំនួនច្រើនជាង ១២.២៧៣ នាក់ ដែលមាននៅក្នុងបញ្ជីអ្នកទោសដែលត្រូវបានកែសម្រួល។

ការធ្វើឲ្យទៅជាទាសករ៖ ជនជាប់ចោទក៏បានយល់ស្របថា ស២៤ គឺជាកន្លែងដែលធ្វើឲ្យទៅជាទាសករ ដែលនៅទីនោះអ្នកជាប់ឃុំដែលត្រូវបានគេស្គាល់ថាជា "ពួកសមាសភាព" ត្រូវបានលត់ដំខាងការងារពលកម្ម។ សាក្សី ប៊ូ ថុន និង មាស ប៉េងគ្រី ព្រមទាំងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ជិន ម៉េត បានពិពណ៌នាអំពីស្ថានភាពការងារធ្ងន់ធ្ងរ ដែលពួកគាត់ត្រូវបានបង្ខំឲ្យប្រឈមក្នុងអំឡុងពេលដែលពួកគាត់ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅ ស២៤។ លើសពីនេះទៀត អ្នកជាប់ឃុំមួយចំនួនតូចបំផុត ត្រូវបានបង្ខំឲ្យធ្វើការនៅក្នុងមន្ទីរស២១។ អ្នកទាំងនោះ រួមមាន សាក្សី វ៉ាន់ ណាត និងដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ូ ម៉េង និង ជុំ ម៉ី។ ដំបូង អ្នកទាំងនោះត្រូវបានចាប់ខ្លួន ដាក់ខ្នោះ និងឃុំខ្លួននៅមន្ទីរស២១ មុនពេលពួកគាត់ត្រូវបានជ្រើសរើសឲ្យធ្វើការនៅក្នុងមន្ទីរស២១ (ទួលស្លែង)។

ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង៖ យ៉ាងហោចណាស់ក៏មានមនុស្សចំនួន ១២.២៧៣ នាក់ ដែលក្នុងនោះរួមមានទាំងបុរស ស្ត្រី និងកុមារ ត្រូវបានឃុំខ្លួននៅមន្ទីរស២១។ បុគ្គលមួយចំនួនដែលត្រូវបានគេកំណត់មុខសញ្ញាឲ្យនាំខ្លួនមកមន្ទីរស២១ ត្រូវបានគេចាប់ខ្លួនជាសម្ងាត់ ចំណែកឯអ្នកផ្សេងទៀត ត្រូវបានគេដាក់ខ្នោះដៃ ចងមុខ បង្ខំឲ្យបំពេញបែបបទមួយចំនួនមុននឹងត្រូវបានគេយកទៅឃុំខ្លួននៅក្នុងបន្ទប់ឃុំឃាំងតូចៗ ឬបន្ទប់ឃុំឃាំងរួម ដែលជាកន្លែងអ្នកជាប់ឃុំទាំងនោះ ត្រូវបានគេដាក់ខ្នោះជើងជារនងបន្តជាប់ៗគ្នា។ ស២៤ ក៏បានឃុំខ្លួនមនុស្សរាប់រយនាក់ ដែលរួមមានទាំងបុរស ស្ត្រី និងកុមារនៅក្នុងពេលតែមួយផងដែរ។ អ្នកជាប់ឃុំកម្រនឹងត្រូវបានគេដោះលែងណាស់។ មិនមានការជំនុំជម្រះក្តី ឬក៏យន្តការដទៃទៀត ក្នុងការជំទាស់តវ៉ាទៅនឹងការចាប់ខ្លួន ការឃុំខ្លួន ឬការសម្លាប់ឡើយ។ ជនជាប់ចោទយល់ស្របថា ការចាប់ខ្លួន ការឃុំខ្លួន និងការសម្លាប់ដោយគ្មានការជំនុំជម្រះ គឺជា "[...] វិសមិតភាពជាមួយនឹងអត្ថិភាពនៃតុលាការ និងការធានាផ្នែកនីតិវិធី"។

ការធ្វើទារុណកម្ម និងការរំលោភលើផ្លូវភេទ៖ បច្ចេកទេសធ្វើទារុណកម្មជាច្រើនត្រូវបានអនុវត្តនៅក្នុងមន្ទីរស២១ (ទួលស្លែង)។ ជនជាប់ចោទបានទទួលស្គាល់ថា អ្នកសួរចម្លើយត្រូវបានអនុញ្ញាតឲ្យប្រើបច្ចេកទេសសួរចម្លើយ ដោយប្រើហិង្សាចំនួនបួនយ៉ាង គឺ ការវាយ ការឆក់ខ្សែភ្លើង ការច្រកក្បាលក្នុងថង់ប្លាស្ទិក និងការ“បន្តក់ទឹកចូលក្នុងច្រមុះ”។ ក្រៅពីវិធីសាស្ត្រដែលត្រូវបានអនុញ្ញាតទាំងនេះ ជនជាប់ចោទបានទទួលស្គាល់ថា បច្ចេកទេសបន្ថែមទៀតត្រូវបានអនុវត្តដោយអ្នកសួរចម្លើយ រួមមាន មួយករណីដែលបុគ្គលិកមន្ទីរស២១ បានយកឈើរុកចូលទៅក្នុងប្រដាប់ភេទអ្នកជាប់ឃុំស្ត្រីម្នាក់ ក្នុងអំឡុងពេលសួរ-ចម្លើយ។ ការប្រើប្រាស់បច្ចេកទេសនានាក្នុងការសួរចម្លើយ គឺធ្វើឡើងដើម្បីទទួលបានចម្លើយសារភាព ដែលមានរៀបរាប់លម្អិតអំពីជីវប្រវត្តិរបស់អ្នកជាប់ឃុំ ចរិតលក្ខណៈនៃបទឧក្រិដ្ឋ និងសកម្មភាព “ក្បត់” ផ្សេងៗទៀត ដែលជាប់ពាក់ព័ន្ធដោយផ្ទាល់រវាងអ្នកជាប់ឃុំក្នុងអំពើនោះ និងបណ្តាញ “ជនក្បត់” ដទៃទៀត។

២១. អង្គជំនុំជម្រះបានស្តាប់ការផ្តល់សក្ខីកម្មរបស់អតីតអ្នកជាប់ឃុំម្នាក់នៅមន្ទីរស២១ ដែលបានទទួលរងនូវដំណើរការនៃការសួរចម្លើយរបៀបនេះ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ូ ម៉េង បានផ្តល់សក្ខីកម្មថា គាត់ត្រូវបានគេធ្វើទារុណកម្មពីរដងក្នុងមួយថ្ងៃ ចំនួនពីរសប្តាហ៍ជាប់គ្នា។ គេបានដាក់ខ្នោះជើងគាត់ និងបានបង្ខំគាត់ឲ្យដេកផ្កាប់មុខទៅលើឥដ្ឋ ហើយគេប្រើសម្តីអសុរោះមកលើគាត់។ អ្នកសួរចម្លើយបង្ហាញគាត់នូវឧបករណ៍ធ្វើទារុណកម្ម និងបានប្រាប់គាត់ ឲ្យជ្រើសរើសនូវឧបករណ៍ណាមួយដែលនឹងត្រូវយកមកប្រើសម្រាប់ធ្វើ-ទារុណកម្មលើរូបគាត់។ អ្នកសួរចម្លើយបានប្តូរវេនគ្នាវាយខ្នងគាត់នឹងខ្សែតី រំពាត់ផ្តៅ ដែលបណ្តាលឲ្យមានឈាមហូរពាសពេញលើឥដ្ឋ។ អ្នកសួរចម្លើយក៏បានប្រើខ្សែភ្លើងឆក់គាត់រហូតដល់សន្លប់ផងដែរ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ប៊ូ ម៉េង នៅមានសម្លាកដោយសារតែការវាយទាំងនោះ។ គ្រប់ពេលដែលគេវាយគាត់ គេបានសួរសំណួរគាត់ទាក់ទងនឹងការពាក់ព័ន្ធរបស់គាត់ជាមួយសេអ៊ីអា (CIA) និងកាហ្សេបេ (KGB)។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ជុំ ម៉ី ដែលជាអតីតអ្នកជាប់ឃុំនៅមន្ទីរស២១ ម្នាក់ទៀតដែរនោះ បាននិយាយថា គេបានសួរចម្លើយគាត់អស់រយៈពេល១២ថ្ងៃ និង១២យប់។ នៅក្នុងអំឡុងពេលសួរចម្លើយ គេបានវាយគាត់នឹងរំពាត់ខ្សែតីជាច្រើនលើកច្រើនសា។ នៅពេលគាត់ព្យាយាមបដិសេធចំពោះការចោទប្រកាន់ថាគាត់មានការពាក់ព័ន្ធជាមួយ សេអ៊ីអា (CIA) ឬកាហ្សេបេ (KGB)

នោះ អ្នកសួរចម្លើយម្នាក់បានដកក្រចកជើងគាត់ទាំងសងខាង ដែលបណ្តាលឲ្យគាត់ "ឈឺញ័រតតាក់"។ គាត់បានទទួលរងនូវការឆក់ខ្សែភ្លើងចំនួនពីរលើក ហើយគាត់បានដួលសន្លប់បន្ទាប់ពីការឆក់មួយលើកៗ។ ការសួរចម្លើយបានបញ្ចប់ ក្រោយពេលដែលគាត់ "បានសារភាព" ថា ពិតជាបានចូលរួមជាមួយសេអ៊ីអា (CIA) និងកាហ្សេបេ (KGB) មែន។

២២. ការធ្វើទារុណកម្មនៅ ស២៤ ត្រូវបានគេយកមកប្រើ ដើម្បីដាក់ទណ្ឌកម្មដល់អ្នកជាប់ឃុំទប់ស្កាត់ពួកគេកុំឲ្យលួចរត់គេចខ្លួន និងនៅក្នុងអំឡុងពេលសួរចម្លើយដែលត្រូវបានគេអនុវត្តម្តងម្កាលនៅស២៤ ។

២៣. បុគ្គលិកមន្ទីរស២១ និងបុគ្គលិក ស២៤ រួមទាំងអ្នកសួរចម្លើយ បានបំពេញតួនាទីតាមឋានានុក្រមដែលត្រូវបានរៀបចំឡើងយ៉ាងច្បាស់លាស់ ក្រោមបញ្ជា ឬអំណាចរបស់ជនជាប់ចោទដែលជនជាប់ចោទខ្លួនឯងផ្ទាល់ បានបំពេញតួនាទីនេះ តាមបញ្ជារបស់គណៈកម្មាធិការអចិន្ត្រៃយ៍។ ដោយពិចារណាអំពីតួនាទីរបស់បុគ្គលិកទាំងអស់នោះនៅក្នុងបរិធានរដ្ឋាភិបាល អង្គជំនុំជម្រះសន្និដ្ឋានថា អ្នកសួរចម្លើយនៅមន្ទីរស២១ និងបុគ្គលិក ស២៤ ដែលបានប្រព្រឹត្តអំពើទារុណកម្មទាំងឡាយ បានអនុវត្តសមត្ថកិច្ចផ្លូវការរបស់ខ្លួន។

អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងទៀត៖ ជនជាប់ចោទបានយល់ស្របថា ស្ថានភាពរស់នៅ ដែលរួមបញ្ចូលទាំងការឃុំខ្លួន ការសួរចម្លើយ និងការបាត់ខ្លួនអ្នកជាប់ឃុំ បានធ្វើឲ្យចុះខ្សោយដល់សុខភាពផ្លូវកាយ និងផ្លូវចិត្តអ្នកជាប់ឃុំ ហើយថាពួកគេទាំងអស់នោះបានរស់នៅក្នុងស្ថានភាពភ័យខ្លាចជាប្រចាំ។ លើសពីនេះទៀត អ្នកជាប់ឃុំបានទទួលរងនូវការខ្វះម្ហូបអាហារ អនាម័យ និងការព្យាបាលផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រ។ គោលបំណងតែមួយគត់ក្នុងការផ្តល់នូវការព្យាបាលផ្នែកវេជ្ជសាស្ត្រ គឺដើម្បីទុកអ្នកជាប់ឃុំឲ្យនៅរស់សម្រាប់ការសួរចម្លើយពួកគេតែប៉ុណ្ណោះ។ ភស្តុតាងទាក់ទងនឹងការធ្វើបាបអ្នកជាប់ឃុំនៅជើងឯក និង ស២៤ ត្រូវបានដាក់នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះផងដែរ។

ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ៖ ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ពិពណ៌នាអំពីការរំលោភបំពានលើសិទ្ធិជាមូលដ្ឋាន ដែលប្រព្រឹត្តឡើងដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃការរើសអើង។ ក្នុងការអនុវត្តជាក់ស្តែង ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញគឺជាបទល្មើសដែលគ្របដណ្តប់លើបទល្មើសជាក់លាក់មួយចំនួនផ្សេងទៀត ដែលតម្រូវឲ្យបង្ហាញនូវធាតុចេតនានៃការ

រើសអើង។ ការបដិសេធនូវសិទ្ធិជាមូលដ្ឋានដែលដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលត្រូវបានធ្វើការកែប្រែបង្ហាញអំពីបទល្មើសការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញ ដែលនៅក្នុងនោះ មានបទល្មើសនៃឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិផ្សេងៗទៀត ដូចជា ការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់-រង្គាល ការធ្វើឱ្យទៅជាទាសករ ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម (រួមទាំងការរំលោភលើផ្លូវភេទ) និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត។ អង្គជំនុំជម្រះបានបង្ហាញអំពីប្រភេទនៃបទល្មើសនានាដែលបានប្រព្រឹត្តនៅមន្ទីរស២១ ហើយអង្គជំនុំជម្រះនឹងបង្ហាញលម្អិតនូវសំអាងហេតុនៃបទល្មើសនោះថា តើបទល្មើសទាំងនោះបង្កើតបានជាបទល្មើសនៃការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដែរ ឬទេ នៅក្នុងសេចក្តីសង្ខេបខាងក្រោមនេះ។

ខ. <u>ច្បាប់ជាធរមាន និងសំអាងហេតុទាក់ទងនឹងការទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាបុគ្គលរបស់ជនជាប់ចោទ</u>

២៤. ដូចដែលបានរៀបរាប់យ៉ាងពិស្តារនៅក្នុងសាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា បទល្មើសទាំងឡាយដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទ អនុលោមតាមមាត្រា៥ និងមាត្រា៦ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ព្រមទាំងទម្រង់នៃការទទួលខុសត្រូវ ដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់ អនុលោមតាមមាត្រា២៩(ថ្មី) នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ត្រូវបានទទួលស្គាល់ថាជាបទល្មើសនៅក្នុងច្បាប់អន្តរជាតិ នៅពេលដែលបទល្មើសត្រូវបានប្រព្រឹត្ត។

២៥. អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញទៀតថា បុរេលក្ខខណ្ឌចាំបាច់ចំពោះឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ (ពោលគឺអត្ថិភាពនៃការវាយប្រហារជាទូទៅ និងជាប្រព័ន្ធ សំដៅប្រឆាំងនឹងជនស៊ីវិល ដោយសារតែមូលហេតុសញ្ជាតិ នយោបាយ ជាតិពន្ធុ ពូជសាសន៍ ឬសាសនា) បានកើតមាន តាមពេលដែលពាក់ព័ន្ធ។ តាមការយល់ឃើញអំពីសំអាងហេតុនៃបទល្មើសទាក់ទងនឹងមន្ទីរស២១ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា បទល្មើសដែលត្រូវបានចោទប្រកាន់តាមមាត្រា៥ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលមាននៅក្នុងដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលត្រូវបានធ្វើការកែប្រែពិតជាមានប្រាកដមែន។ អង្គជំនុំជម្រះដោយមតិភាគច្រើន យល់ឃើញផងដែរថា បទល្មើសទាំងនេះ ត្រូវបានចោទប្រកាន់ត្រួតគ្នានៅក្នុងបទល្មើសការធ្វើទុក្ខបុក-ម្នេញដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋានថា ជនជាប់ចោទបានប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋទាំងនេះ ដោយមានចេតនារើសអើងជាក់លាក់ ខាងមូលហេតុនយោបាយ។

២៦. អង្គជំនុំជម្រះក៏បានយល់ឃើញផងដែរថា ជម្លោះប្រដាប់អាវុធអន្តរជាតិដែលបានកើតឡើងរវាងកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងវៀតណាម នៅគ្រប់ពេលទាំងអស់នោះ ពិតជាពាក់ព័ន្ធទៅនឹងការចោទប្រកាន់ប្រឆាំងនឹងជនជាប់ចោទ។ អង្គជំនុំជម្រះបានជឿថា បុរេលក្ខខណ្ឌចាំបាច់សម្រាប់ការកំណត់ពិរុទ្ធភាព អនុលោមតាមមាត្រា៦ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ដែលទាក់ទងទៅនឹងការបំពារបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩ ត្រូវបានបំពេញ។ អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា ឈ្លើយសឹក និងជនស៊ីវិលវៀតណាម ព្រមទាំងអ្នកគាំទ្រវៀតណាម ដែលត្រូវបានឃុំខ្លួននៅមន្ទីរស២១ បានស្ថិតនៅក្រោមស្ថានភាពនៃការឃុំខ្លួន ដូចគ្នាទៅនឹងអ្នកជាប់ឃុំដទៃទៀតដែរ និងត្រូវបានកំណត់សម្លាប់ចោលដោយជៀសមិនផុត ដោយមិនមានលក្ខខណ្ឌអនុគ្រោះចំពោះឈ្លើយសឹក និងជនស៊ីវិលទាំងនោះ ដោយសារសញ្ជាតិពួកគាត់ ឬឋានៈដែលត្រូវទទួលបានការការពារនោះឡើយ។ តាមការយល់ឃើញលើសំអាងហេតុមុនៗរបស់អង្គជំនុំជម្រះ ទាក់ទងនឹងមន្ទីរស២១ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការបំពារបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ដែលមានបទល្មើស ការធ្វើមនុស្សឃាតដោយចេតនា ការធ្វើទារុណកម្ម ឬការធ្វើបាបដោយអមនុស្សធម៌ ការបង្កដោយចេតនាឲ្យមានរបួសធ្ងន់ធ្ងរ ឬឲ្យមានការឈឺចាប់ដល់រាងកាយ ឬសុខភាព ការដកហូតដោយចេតនាពីឈ្លើយសឹក ឬជនស៊ីវិលនូវសិទ្ធិទទួលបានការកាត់ទោសដោយយុត្តិធម៌ និងទៀងទាត់ និងការឃុំខ្លួនជនស៊ីវិលដោយខុសច្បាប់ ដែលអាចផ្តន្ទាទោសតាមមាត្រា៦ នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ពិតជាមានប្រាកដមែន។

២៧. នៅមានបញ្ហាមួយចំនួនទៀត អំពីថា តើមានភស្តុតាងដើម្បីបញ្ជាក់ថា ជនជាប់ចោទទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌ ចំពោះបទល្មើសដែលបានប្រព្រឹត្តនៅមន្ទីរស២១ ដែរ ឬទេ។

២៨. ដីកាបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជម្រះដែលត្រូវបានធ្វើការកែប្រែ ចោទប្រកាន់ថា ជនជាប់ចោទបានធ្វើទារុណកម្ម ឬធ្វើបាបទៅលើអ្នកជាប់ឃុំនៅមន្ទីរស២១ ដោយផ្ទាល់ខ្លួនជាច្រើនដង។ អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា មិនមានភស្តុតាងគ្រប់គ្រាន់បញ្ជាក់ថា ជនជាប់ចោទទទួលខុសត្រូវចំពោះអំពើទារុណកម្ម ឬអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត តាមរយៈអំពើសកម្ម ឬអកម្ម ដែលគាត់បានប្រព្រឹត្តដោយផ្ទាល់ឡើយ។

២៩. ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា ការប្រព្រឹត្តិតាមរយៈការចូលរួមក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួម គឺជាទម្រង់ដែលអាចយកមកអនុវត្តចំពោះការទទួលខុសត្រូវទាំងនៅ អ.វ.ត.ក និងនៅក្នុងរឿងក្តីនេះ យ៉ាងហោចណាស់ក៏នៅក្នុងទម្រង់មូលដ្ឋាន និងទម្រង់ជាប្រព័ន្ធរបស់សហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែរ។ ជាពិសេសអង្គជំនុំជម្រះមានសំអាងហេតុជាច្រើនទាក់ទងនឹងឧក្រិដ្ឋកម្មដែលមានលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធនៅមន្ទីរស២១ ដែលគ្រប់គ្រងដោយជនជាប់ចោទ។ នេះបង្ហាញឲ្យឃើញច្បាស់នូវទម្រង់ជាប្រព័ន្ធទីពីរនៃសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមដែលត្រូវបានយកមកអនុវត្ត នៅចំពោះមុខតុលាការអន្តរជាតិដទៃទៀត ទាក់ទងនឹងមន្ទីរឃុំឃាំង ឬរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងដទៃទៀត ដែលអនុវត្តនូវការរំលោភបំពានជាប្រព័ន្ធប្រឆាំងនឹងអ្នកជាប់ឃុំ។

៣០. អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា ក្រោយពេលជួបប្រជុំជាមួយ សុន សេន នៅថ្ងៃទី១៥ ខែសីហា ឆ្នាំ១៩៧៥ ជនជាប់ចោទបានជួយបង្កើតមន្ទីរស២១ ជាមួយនឹង អ៊ិន លន *ហៅ* ណាត ដែលជាប្រធានមន្ទីរស២១ មុនគេ។ ក្នុងឋានៈជាប្រធាន និងជាលេខាមន្ទីរស២១ ជនជាប់ចោទបានបន្តកែលំអ និងដឹកនាំប្រតិបត្តិការមន្ទីរស២១ ដោយមានការជួយជ្រោមជ្រែងពីសមាជិកគណៈកម្មាធិការមន្ទីរស២១ ដែលមានឈ្មោះ ឃឹម វ៉ាក *ហៅ* ហ៊ោ និង នុន ហ៊ុយ *ហៅ* ហ៊ុយ ស្រែ រហូតដល់បោះបង់ចោលមន្ទីរស២១ នៅថ្ងៃទី០៧ ខែមករា ឆ្នាំ១៩៧៩។ ជនជាប់ចោទបានបំពេញការងារជាមួយបុគ្គលទាំងនេះ និងតាមរយៈថ្នាក់លើរបស់គាត់ ដើម្បីដំណើរការមន្ទីរស២១ (ទួលស្លែង) ដែលជាកន្លែងមួយសម្រាប់ប្រព្រឹត្តអំពើដោយខុសច្បាប់ក្នុងការឃុំខ្លួន សួរចម្លើយ និងសម្លាប់អ្នកទាំងឡាយណាដែលគេយល់ថាជាខ្មាំងរបស់បក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជា ទាំងជនជាតិខ្មែរ និងជនបរទេស។ ប្រព័ន្ធនៃការធ្វើបាប និងធ្វើទារុណកម្មដែលបានរៀបចំជាមុន ត្រូវបានអនុវត្តដោយមានចេតនាធ្វើឡើង ដើម្បីបង្ក្រាបអ្នកជាប់ឃុំ និងដើម្បីទាញយកចម្លើយសារភាពពីពួកគេ ក្នុងអំឡុងពេលសួរចម្លើយ។ ស២៤ ក៏ត្រូវបានប្រើប្រាស់ផងដែរជាមន្ទីរចំណុះ សម្រាប់លត់ដំការងារពលកម្មដល់អ្នកជាប់ឃុំ ដែលបក្សកុម្មុយនីស្តកម្ពុជាយល់ថា ជាជនសង្ស័យ។ ក្នុងឋានៈជាអនុប្រធាន និងក្រោយមកជាប្រធាន និងជាលេខាមន្ទីរស២១ ជនជាប់ចោទបានជាប់ពាក់ព័ន្ធយ៉ាងជ្រៅនៅក្នុងប្រព័ន្ធឧក្រិដ្ឋនេះ និងបានរួមចំណែកយ៉ាងច្រើនដល់ការបង្កើត និងការអនុវត្តប្រព័ន្ធនេះ តាមរយៈការចូលរួមក្នុងប្រតិបត្តិការចាប់ខ្លួនបុគ្គល

សំខាន់ៗមួយចំនួន តាមរយៈការធានាឲ្យមានការឃុំខ្លួន និងសម្លាប់បុគ្គលិកមន្ទីរស២១ មួយចំនួន និងតាមរយៈការមានវត្តមានផ្ទាល់របស់ជនជាប់ចោទ ក្នុងពេលប្រព្រឹត្តអំពើទាំងនោះ។ លើសពីនេះទៀត ជនជាប់ចោទបានដឹងអំពីលក្ខណៈជាប្រព័ន្ធនៃឧក្រិដ្ឋកម្មនៅមន្ទីរ ស២១ និងបានបំពេញភារកិច្ច ដោយមានចេតនាដើម្បីជួយជ្រោមជ្រែងគោលបំណងឧក្រិដ្ឋទាំងនោះ។ ហេតុដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា ជាលទ្ធផលនៃការចូលរួមរបស់គាត់នៅក្នុងសហឧក្រិដ្ឋកម្មរួមជាប្រព័ន្ធនៅមន្ទីរស២១ ជនជាប់ចោទត្រូវទទួលខុស-ត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាបុគ្គលចំពោះបទល្មើសទាំងឡាយដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តនៅមន្ទីរស២១។

៣១. អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញបន្ថែមទៀតថា ជនជាប់ចោទត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះការធ្វើផែនការ ការញុះញង់ ការបញ្ជា និងការជួយនិងជំរុញ ក្នុងការប្រព្រឹត្តបទឧក្រិដ្ឋទាំងឡាយនៅមន្ទីរស២១។ អង្គជំនុំជម្រះក៏បានយល់ឃើញផងដែរថា ជនជាប់ចោទមានការទទួលខុសត្រូវ ដោយផ្អែកទៅលើការទទួលខុសត្រូវក្នុងនាមគាត់ជាថ្នាក់លើ។ អង្គជំនុំ-ជម្រះបានប្រើសំអាងហេតុបន្ថែមទាំងនេះ នៅពេលផ្តន្ទាទោសនៅក្នុងការសម្រេចអំពីវិសាលភាពពេញលេញនៃការចូលរួមរបស់ជនជាប់ចោទនៅក្នុងបទឧក្រិដ្ឋដែលគាត់ត្រូវទទួលខុសត្រូវ។

៣២. អង្គជំនុំជម្រះបានបដិសេធការទាមទាររបស់មេធាវីការពារក្តីដែលថា ជនជាប់ចោទមិនត្រូវទទួលខុសត្រូវចំពោះបទឧក្រិដ្ឋទាំងនេះ ដោយហេតុថា ជនជាប់ចោទបានប្រព្រឹត្តអំពើទាំងនោះ តាមបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ និងក្រោមការបង្ខិតបង្ខំតែប៉ុណ្ណោះ។ តាមច្បាប់ការប្រព្រឹត្តិតាមបញ្ជារបស់ថ្នាក់លើ មិនបង្កើតបានជាការការពារស្របច្បាប់ចំពោះការចោទប្រកាន់អំពីឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិឡើយ។ នៅក្នុងរឿងក្តីនេះ ជនជាប់ចោទក៏បានដឹងថា បទបញ្ជាឲ្យសម្លាប់ ធ្វើទារុណកម្ម និងឃុំឃាំងតាមអំពើចិត្ត នូវបុគ្គលដែលត្រូវទទួលបានការការពារតាមអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ គឺជាអំពើខុសច្បាប់។ លើសពីនេះទៀត ជនជាប់ចោទមិនអាចត្រូវបានចាត់ទុកថាបានប្រព្រឹត្តក្រោមការបង្ខិតបង្ខំ ក្នុងឋានៈជាអនុប្រធាន និងក្រោយមកជាប្រធានមន្ទីរស២១ នោះទេ។ ទោះបីជា អង្គជំនុំជម្រះទទួលស្គាល់ថា រហូតដល់ចុងបញ្ចប់នៃអត្ថិភាពរបស់មន្ទីរស២១ ជនជាប់ចោទអាចមានការភ័យខ្លាចថា គាត់ ឬសាច់ញាតិជិតស្និទ្ធរបស់គាត់ នឹងត្រូវគេសម្លាប់ ប្រសិនបើ ថ្នាក់-លើរបស់គាត់មិនពេញចិត្តនឹងអំពើរបស់គាត់ក៏ដោយ ក៏មិនអាចយកការបង្ខិតបង្ខំមកធ្វើ

ជាសំអាងបានឡើយ ដោយសារជនជាប់ចោទខ្លួនឯងបានចូលរួមយ៉ាងសកម្ម និងដោយស្ម័គ្រចិត្ត ក្នុងការអនុវត្តគោលនយោបាយប្រកបដោយភាពភ័យរន្ធត់នោះ។ តាមពិត អំពើរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងការអនុវត្តតួនាទីទាំងនេះ បានបង្ហាញឲ្យឃើញនូវកម្រិតដ៏ខ្ពស់នៃប្រសិទ្ធភាពការងារ និងការពេញចិត្តចំពោះភារកិច្ចរបស់គាត់។

៣៣. ដូច្នេះ អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ជនជាប់ចោទត្រូវទទួលខុសត្រូវព្រហ្មទណ្ឌជាបុគ្គលស្របតាមមាត្រា២៩ ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ចំពោះបទល្មើសខាងក្រោមនេះ ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ៖ ការធ្វើមនុស្សឃាត ការសម្លាប់រង្គាល ការធ្វើឲ្យទៅជាទាសករ ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង ការធ្វើទារុណកម្ម (រួមទាំងការរំលោភលើផ្លូវភេទមួយករណី) ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ និងអំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត ព្រមទាំងការបំពារបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវឆ្នាំ១៩៤៩៖ ការធ្វើមនុស្សឃាតដោយចេតនា ការធ្វើទារុណកម្ម ឬការធ្វើបាបដោយអមនុស្សធម៌ ការបង្កដោយចេតនាឲ្យមានរបួសធ្ងន់ធ្ងរ ឬឲ្យមានការឈឺចាប់ដល់រាងកាយ ឬសុខភាព ការដកហូតដោយចេតនាពីឈ្លើយសឹក ឬជនស៊ីវិលនូវសិទ្ធិទទួលបានការកាត់ទោសដោយយុត្តិធម៌ និងទៀងទាត់ និងការឃុំខ្លួនជនស៊ីវិលដោយខុសច្បាប់។

៣៤. នៅពេលដែលមានការផ្តន្ទាទោសច្រើនបទល្មើស យុត្តិសាស្ត្រអន្តរជាតិដែលពាក់ព័ន្ធបានបង្កើតគោលការណ៍សម្រាប់កំណត់ថា តើបទល្មើសមួយណាដែលត្រូវផ្តន្ទាទោស និងបទល្មើសមួយណា ដែលត្រូវយកទៅពិចារណាដាក់បញ្ចូលជាមួយបទល្មើសដែលមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរជាង។ អនុលោមទៅតាមគោលការណ៍នេះ អង្គជំនុំជម្រះបាន៖ (ក) ប្រើប្រាស់ការផ្តន្ទាទោសសម្រាប់បទឧក្រិដ្ឋស្រដៀងគ្នា ជាបទឧក្រិដ្ឋប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និងការបំពារបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរទៅលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវ ដោយពិចារណាទៅលើលក្ខណៈខុសគ្នានៃប្រភេទបទឧក្រិដ្ឋទាំងពីរ (ខ) ដាក់បញ្ចូលបទល្មើសការធ្វើមនុស្សឃាតដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ទៅក្នុងបទល្មើសការសម្លាប់រង្គាលដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ និង (គ) ដាក់បញ្ចូលការផ្តន្ទាទោសចំពោះបទល្មើសទាំងអស់ដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ ទៅក្នុងបទល្មើសការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដែលជាឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ។

៣៥. អង្គជំនុំជម្រះបានពិចារណាលើភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្ម ដែលត្រូវផ្តន្ទាទោសទៅលើជនជាប់ចោទ ព្រមទាំងស្ថានទម្ងន់ និងស្ថានសម្រាលទាំងអស់នៅពេលផ្តន្ទាទោស។ អង្គជំនុំជម្រះក៏បានកត់សម្គាល់ផងដែរ លើការវាយតម្លៃអំពីជំងឺវិកលចរិត និងជំងឺផ្លូវចិត្តរបស់ជនជាប់ចោទ ព្រមទាំងលើសាក្សីដែលបានផ្តល់សក្ខីកម្មអំពីអត្តចរិត នៅចំពោះមុខអង្គជំនុំជម្រះ ដែលជាការបន្ថែមទៅលើតួនាទីរបស់គាត់នៅក្នុងឋានានុក្រមរបស់កម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ។ នៅក្នុងការកំណត់ទោស អង្គជំនុំជម្រះក៏បានពិចារណាផងដែរ ទៅលើយុត្តិសាស្ត្ររបស់តុលាការអន្តរជាតិផ្សេងៗទៀត ដែលសេចក្តីសម្រេចរបស់តុលាការអន្តរជាតិទាំងនោះ បានពិចារណាអំពីការកំណត់ទោសទាក់ទងនឹងបទឧក្រិដ្ឋដែលមានលក្ខណៈទ្រង់ទ្រាយធំ។ ជាចុងក្រោយ អង្គជំនុំជម្រះបានរំឭកឡើងវិញអំពី "សេចក្តីសម្រេចលើសំណើសុំដោះលែងឲ្យនៅក្រៅឃុំ" របស់ខ្លួនចុះថ្ងៃទី១៥ ខែមិថុនា ឆ្នាំ២០០៩ ដែលសម្រេចថា ជនជាប់ចោទមានសិទ្ធិទទួលបាននូវការកាត់បន្ថយទោស ដែលនឹងត្រូវសម្រេចនៅដំណាក់កាលផ្តន្ទាទោស ដោយសារតែការឃុំខ្លួនខុសច្បាប់នីតិវិធីដោយតុលាការយោធាកម្ពុជា ចាប់ពីថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ រហូតដល់ថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧។ ជាការពិត ភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃឧក្រិដ្ឋកម្មរបស់ជនជាប់ចោទ តម្រូវឲ្យមានការផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគាររយៈពេលយូរមែន ក៏ប៉ុន្តែនៅពេលដែលពិចារណាអំពីការផ្តន្ទាទោសសរុបរួម មានកត្តាជាច្រើនបានធ្វើឲ្យអង្គជំនុំជម្រះមិនអាចផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត តាមច្បាប់ អ.វ.ត.ក បានឡើយ។

៣៦. ឥឡូវនេះ អង្គជំនុំជម្រះនឹងពិចារណាអំពីសំណងរដ្ឋប្បវេណី មុននឹងការប្រកាសសេចក្តីសម្រេចទាំងមូលនៅក្នុងសាលក្រម។

ច. <u>**សំណងរដ្ឋប្បវេណី**</u>

៣៧. អង្គជំនុំជម្រះបានចេញសេចក្តីសម្រេចអំពីភាពអាចទទួលយកបាន និងខ្លឹមសារនៃការទាមទាររបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីប្រឆាំងនឹង កាំង ហ្គេកអ៊ាវ ស្របតាមវិធាន ១០០ អនុវិធាន១ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង។ បទប្បញ្ញត្តិនៃវិធានផ្ទៃក្នុង ដែលទាក់ទងនឹងការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី តាំងពីចាប់ផ្តើមសវនាការមក មានការកែសម្រួលជាច្រើនដង។ ក្នុងចំណោមការធ្វើវិសោធនកម្ម ការធ្វើវិសោធនកម្មទាំងនេះ មានគោលបំណងធានាឲ្យ

ដំណើរការនីតិវិធីរបស់ អ.វ.ត.ក អនុញ្ញាតឲ្យមានការចូលរួមរបស់ជនរងគ្រោះ ប្រកបដោយប្រសិទ្ធភាពទាក់ទងនឹងបទឧក្រិដ្ឋទ្រង់ទ្រាយធំ និងបរិបទកម្ពុជាជាក់លាក់។ ដោយសារតែមានភាពជឿនលឿននៃដំណើរការនីតិវិធីសំណុំរឿង០០១ ក្នុងពេលដែលវិសោធនកម្មទាំងនេះបានចាប់ផ្តើម បទប្បញ្ញត្តិដែលបានកែលំអទាំងនោះមិនយកមកអនុវត្តចំពោះរឿងក្តីនេះទេ។

៣៨. ការសម្រេចបឋម ទៅលើភាពអាចទទួលយកបាននៃពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី គឺផ្អែកលើមូលដ្ឋានបណ្តោះអាសន្នដែលថា ពាក្យសុំអាចទទួលយកបាន នៅពេលលក្ខណៈវិនិច្ឆ័យសម្រាប់ការចូលរួមជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ត្រូវបានបំពេញ។ ដំណើរការនេះគឺខុសពីការសម្រេចរបស់អង្គជំនុំជម្រះលើអង្គសេចក្តី នូវពាក្យសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់នៅក្នុងសាលក្រម ដោយផ្អែកលើមូលដ្ឋាននៃភស្តុតាង ដែលបានដាក់ជូននៅក្នុងអំឡុងពេលដំណើរការនីតិវិធី។ នៅពេលប្រកាសទទួលស្គាល់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី នៅដំណាក់កាលដំបូងនៃដំណើរការនីតិវិធី ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីត្រូវតែបង្ហាញដល់អង្គជំនុំជម្រះអំពីខ្លឹមសារនៃការទាមទារ ដូចជា អត្ថិភាពនៃកំហុសរបស់ជនជាប់ចោទ និងទំនាក់ទំនងរវាងព្យសនកម្មផ្ទាល់ដែលដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានទទួលរងនឹងកំហុសរបស់ជនជាប់ចោទ។

៣៩. វិធាន២៣ អនុវិធាន២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ចែងថា ដើម្បីឲ្យពាក្យបណ្តឹងសុំតាំងខ្លួនជាដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីអាចទទួលយកបាន ព្យសនកម្មត្រូវតែជា “ការខូចខាតខាងរាងកាយ សម្ភារៈ ឬ ផ្លូវចិត្ត” និង “ជាផលវិបាកដោយផ្ទាល់ពីបទល្មើស ជាព្យសនកម្មផ្ទាល់ខ្លួន និងបានកើតមានពិតប្រាកដមកទល់ពេលបច្ចុប្បន្ន”។ ព្យសនកម្មដែលបានទទួលរង ត្រូវតែកើតចេញដោយផ្ទាល់មកពីអំពើឧក្រិដ្ឋរបស់ជនជាប់ចោទ។ ទោះបីជា សមាជិកគ្រួសារជិតស្និទ្ធរបស់ជនរងគ្រោះ ស្ថិតនៅក្នុងវិសាលភាពនៃវិធាន២៣ អនុវិធាន២ ចំណុច(ខ) ក៏ដោយ ក៏ការខូចខាតផ្ទាល់មានការលំបាកក្នុងការបង្ហាញភស្តុតាងទាក់ទងទៅនឹងទំនាក់ទំនងសមាជិកគ្រួសារសាច់ឆ្ងាយ។ ទោះបីជាយ៉ាងណាក៏ដោយ អង្គជំនុំជម្រះពិចារណាថា ព្យសនកម្មដែលសមាជិកគ្រួសារសាច់ឆ្ងាយរបស់ជនរងគ្រោះ នៅក្នុងកាលៈទេសៈពិសេស អាចជាផលវិបាកដោយផ្ទាល់ និងអាចបញ្ជាក់បានពីបទឧក្រិដ្ឋ ដែលអ្នកដាក់ពាក្យសុំអាច

បង្ហាញភស្តុតាងអំពីភាពជាសាច់ញាតិ និងអត្ថិភាពនៃកាលៈទេសៈដែលបង្កើតឲ្យមានចំណងនៃសេចក្តីស្រលាញ់ពិសេស ឬភាពនៅក្នុងបន្ទុករបស់អ្នកដែលបានស្លាប់ទៅ។

៤០. អង្គជំនុំជម្រះបានពិចារណាថា តើ កាំង ហ្គេកអ៊ាវ អាចត្រូវគេរកឃើញថាមានការទទួលខុសត្រូវដែរ ឬទេ ចំពោះព្យសនកម្មជាក់លាក់ដែលត្រូវបានទាមទារដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីពីរប្រភេទគឺ បុគ្គលដែលអះអាងថាជាអ្នកនៅរស់រានមានជីវិតពីមន្ទីរស២១ ឬស២៤ និងបុគ្គលដែលអះអាងថាជាសាច់ញាតិ ឬមានចំណងនៃសេចក្តីស្រលាញ់ពិសេស ឬភាពនៅក្នុងបន្ទុកជនរងគ្រោះផ្ទាល់។ ចំពោះហេតុផលដែលបានរៀបរាប់លម្អិតនៅក្នុងសាលក្រម អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបួននាក់ខាងក្រោមនេះ ដែលបានអះអាងថាជាអ្នកនៅរស់រានមានជីវិតពីមន្ទីរស២១ ឬស២៤ បានបង្ហាញភស្តុតាងបញ្ជាក់អំពីអំណះអំណាងរបស់ពួកគាត់ និងបានបង្ហាញថា ជនជាប់ចោទមានការទទួលខុសត្រូវដោយផ្ទាល់ចំពោះព្យសនកម្ម ដែលពួកគាត់បានទទួលរង។

- ប៊ូ ម៉េង
- ជុំ ម៉ី
- ជុំ នៅ និង
- ជិន ម៉េត

៤១. អង្គជំនុំជម្រះបានយល់ឃើញថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីចំនួន៦៦នាក់ ខាងក្រោមនេះ បានបង្ហាញអំពីអំណះអំណាងថាជាជនរងគ្រោះផ្ទាល់នៃមន្ទីរស២១ ឬស២៤ ឬបានបង្ហាញអំពីអត្ថិភាពនៃភាពជាសាច់ញាតិជិតស្និទ្ធ ឬចំណងនៃសេចក្តីស្រលាញ់ពិសេសជាមួយនឹងជនរងគ្រោះផ្ទាល់នៃមន្ទីរស២១ ឬស២៤ ឬភាពនៅក្នុងបន្ទុករបស់ជនរងគ្រោះទាំងនោះ។ ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីបានបង្ហាញបន្ថែមថា មរណភាពរបស់ជនរងគ្រោះទាំងនោះ ធ្វើឲ្យមានព្យសនកម្មដែលមានចែងនៅក្នុងវិធាន២៣ អនុវិធាន២ នៃវិធានផ្ទៃក្នុង ហើយការខូចខាតនេះ គឺជាផលវិបាកដោយផ្ទាល់នៃកំហុសរបស់ជនជាប់ចោទ។

- ប៊ូ ម៉េង គឺជាអ្នករស់រានមានជីវិតពីមន្ទីរស២១ ហើយគាត់បាត់បង់ប្រពន្ធរបស់គាត់ឈ្មោះ ម៉ា យឿន *ហៅ* ធី។
- ជុំ ម៉ី គឺជាអ្នករស់រានមានជីវិតពីមន្ទីរស២១។

- ជុំ នៅ គឺជាអ្នករស់រានមានជីវិតពី ស២៤ ហើយគាត់បានបាត់បង់ប្តីរបស់គាត់ឈ្មោះ នូ សាមឿន និងកូនរបស់គាត់ម្នាក់។
- ជិន ម៉េត គឺជាអ្នករស់រានមានជីវិតពីស២៤។
- ឈិន ណារី បានបាត់បង់ប្តីរបស់គាត់ឈ្មោះ ទា ហាវតិក។
- ហាវ សោភា បានបាត់បង់ឪពុករបស់គាត់ឈ្មោះ ចិន សៀ *ហៅ* ហាវ ហាន។
- ភឹងហ្គុត ស៊ុនថារី និង អ៊ឹម ស៊ុន្ទី បានបាត់បង់ឪពុក និងប្តីរបស់គាត់ឈ្មោះ ភឹង គុន។
- ជុំ ស៊ីវ៉ាត បានបាត់បង់ប្អូនប្រុសពីរនាក់របស់គាត់ឈ្មោះជុំ ណារិត និងជុំ ស៊ីណារ៉េត
- មាសកេត សំភាត់, ជូឡុង អង់តូនីញ៉ា (TIOULONG Antonya), ជូឡុង ណេវ៉ា (TIOULONG-ROHMER Neva), គីម៉ារី ណេវីនកា (KIMARI Nevinka) និង គីម៉ារី វីសាកា (KIMARI Visaka) បានបាត់បង់កូនស្រី ប្អូនស្រី និងម្តាយឈ្មោះ ជូឡុង រង្សី និងកូនប្រសាប្រុស ប្អូនថ្លៃប្រុស និងឪពុកឈ្មោះ លឹម គីម៉ារី។
- រស់ ម៉េន បានបាត់បង់ប្អូនប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ រស់ ធឹម។
- ឆែ ប៊ាប បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ ឆែ ហេង។
- ជ្រាំង សំអ៊ាន បានបាត់បង់ប្អូនប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ ជ្រាំង សំអុន *ហៅ* សោម សំអុន។
- ស៊ាង វ៉ាន់ឌី បានបាត់បង់ប្អូនប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ ស៊ាង ផុន។
- តូច មុនិន្ទ បានបាត់បង់បងប្រុសជីដូនមួយរបស់គាត់ឈ្មោះ ជា ខន ដែលបានចិញ្ចឹមបីបាច់រូបគាត់ ហើយដែលគាត់ជាសាច់ញាតិដែលនៅរស់រានមានជីវិតតែម្នាក់គត់។
- កាន់ ស៊ុន្ទរ៉ា បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ ជឹម ឡាង និងបងថ្លៃស្រីឈ្មោះ អោម ឃិនដូនី។
- ម៉ាន សួត បានបាត់បង់កូនប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ ម៉ាន ស៊ីម *ហៅ* វៀម។
- គង់ ទេស បានបាត់បង់ប្តីរបស់គាត់ឈ្មោះ សេក ឆៀក។
- ង៉ែត សុខ បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ ណុប សរ *ហៅ* ណុប ង៉ាន *ហៅ* ចារឹន *ហៅ* ង៉ែត ង៉ែម។
- គាត់ ឡួន បានបាត់បង់ឪពុករបស់គាត់ឈ្មោះ សុក ស៊ិត *ហៅ* សុក ប៊ុន។

- ធីម៉ូធី សុត ឌីដ បានបាត់បង់បងប្រុស របស់គាត់ឈ្មោះ ម៉ៃឃល ឌីដ។
- យឹម ឡេង បានបាត់បង់ឪពុករបស់គាត់ឈ្មោះ ធ្លក លួន *ហៅ* យ៉ន។
- អ៊ុម ពិសិដ្ឋ គឺជាសិទ្ធិវ័ន្តរបស់ប្រពន្ធគាត់ឈ្មោះ សួស សារិន ដែលបានបាត់បង់បងស្រីប្រពន្ធរបស់គាត់ឈ្មោះ សួស សារណ្ណ។
- កែ ខុន និង កែ សាម៉ូត បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ កែ កេងស៊ី។
- អៀម សូយ ដែលបានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ ជុក ចយ *ហៅ* ជៀវ។
- អ៊ុល សាយ *ហៅ* រៀម បានបាត់បង់ប្តីរបស់គាត់ឈ្មោះ អេង ម៉ាក *ហៅ* វ៉ែន។
- ស៊ីន លឹមសៀ បានបាត់បង់បងស្រីរបស់គាត់ឈ្មោះ ស៊ីន ឈុនលីម។
- អ៊ូ សាវរិទ្ធ, ញ៉ឹក អ៊ូដាវី (NHEK Oudavy) និង អ៊ូ កាមេឡា (OU Kamela) បានបាត់បង់ប្អូនប្រុស ប្តី និងឪពុកឈ្មោះ អ៊ូ វិនឌី។
- រស់ ជួ ស៊ីអ៊ី (ROS Chuorsiy) បានបាត់បង់ប្តីរបស់គាត់ឈ្មោះ រស់ សារិន។
- ញ៉ឹម គឹមហឿន បានបាត់បង់បងប្រុសទាំងពីររបស់គាត់ឈ្មោះ ញ៉ឹម គួយ និង ញ៉ឹម ចាន់។
- សួន សុខុម៉ាលី (SUON Sokhomaly) បានបាត់បង់ប្តីរបស់គាត់ឈ្មោះ សួន កាសេត។
- ស៊ិន ស៊ីណែត *ហៅ* ស្រ៊ុន បានបាត់បង់ជីតារបស់គាត់ឈ្មោះ ភាច គឹម *ហៅ* ស៊ិន ដែលរូបគាត់បានរស់នៅផ្ទះជាមួយតាំងពីគាត់អាយុ៧ឆ្នាំ។
- រូន ស្រីណុប បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ រូន ម៉ាត់ *ហៅ* សារី។
- អែល លីម៉ះ បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ អ៊ីស្មាអ៊ែល អាម៉ាត់ *ហៅ* សុខ។
- ស្មាន ស និង ស្មាន ណុប បានបាត់បង់ប្អូនប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ ស្មាន ស្លេះ *ហៅ* ឡេង សុខា និងក្មួយឈ្មោះ សា ម៉ាត់ *ហៅ* សារឿន។
- ម៉ែន ឡាយ បានបាត់បង់កូនប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ មិន កាន។
- ញ៉ែម សុផាន បានបាត់បង់បងស្រីរបស់គាត់ឈ្មោះ ញ៉ែម ថុល *ហៅ* រ៉ា។
- នេត ផល្លី បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ នេត ប៊ុនធី។
- ម៉ាន ម៉ះ *ហៅ* ម៉ាន ម៉ាលីម៉ះ បានបាត់បង់កូនប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ តា ឡាស់ម៉ាត់ *ហៅ* ម៉ាន ម៉ាត់។

- កុំ មេន *ហៅ* គុម មេន បានបាត់បង់ប្ដីរបស់គាត់ឈ្មោះ ស្រី យ៉េង។
- ទ្រី ង៉ិចលាង បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ ខឿង មួយស័រ។
- ហេង ង៉ិចហុង បានបាត់បង់ឪពុករបស់គាត់ឈ្មោះ សុក ហេង។
- បេង ចាន់ថន បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ បេង ពុំ។
- យុន ឈឺន បានបាត់បង់ក្មួយប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ យុន លឿន ដែលបានរស់នៅជាមួយគាត់រហូតដល់អាយុ១៥ឆ្នាំ នៅពេលដែលក្មួយរបស់គាត់បានចូលបដិវត្តន៍
- លី យៀក បានបាត់បង់ប្អូនស្រីរបស់គាត់ឈ្មោះ អួយ រ៉ែន *ហៅ* ម៉ៅ ។
- ពូល ពន្លឹក *ហៅ* ង៉ែត បានបាត់បង់ឪពុករបស់គាត់ឈ្មោះ ពូល ទឿន *ហៅ* ថាំង។
- ចាន់ គ្រួច បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ ចាន់ នួន *ហៅ* ស៊ីនួន។
- នង គឹមលៀង បានបាត់បង់បងស្រីរបស់គាត់ឈ្មោះ នង គឹមហ្គេច *ហៅ* នង គឹមវ៉េត។
- ពេញ សុខេន បានបាត់បង់បងស្រីរបស់គាត់ឈ្មោះ ពេញ សុភាព។
- កាន សាន បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ កាន កន។
- អ៊ុង វឿន *ហៅ* ហ៊ុល វឿន បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ អ៊ុង គាំ *ហៅ* ភ័ណ។
- មាស សារឿន បានបាត់បង់ឪពុករបស់គាត់ឈ្មោះ អ៊ុក តុប។
- សេក សៀក បានបាត់បង់បងជីដូនមួយ និងគូដណ្ដឹងរបស់គាត់ឈ្មោះ ម៉ក់ ឈឿន ដែលបានរស់នៅក្នុងគ្រួសាររបស់គាត់។
- ឆាត គឹម ឈុន បានបាត់បង់ឪពុករបស់គាត់ឈ្មោះ អាំ ធាត់ និងសាច់ញាតិរបស់គាត់ឈ្មោះ ពត ម៉យ *ហៅ* សាផល។
- អ៊ុក វ៉ាសោធិន បានបាត់បង់ឪពុករបស់គាត់ឈ្មោះ អ៊ុក ជី។
- ម៉ាទីន លីហ្វ៊ីយ និង អ៊ុក នារី បានបាត់បង់ប្ដីនិងឪពុកឈ្មោះ អ៊ុក កេត។
- រ៉ូប៊ឺត ហាមីល បានបាត់បង់បងប្រុសរបស់គាត់ឈ្មោះ ឃែរី ហាមីល។

៤២. ការទាមទារសំណងរបស់ដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលនៅសេសសល់ទាំងប៉ុន្មានទៀត ត្រូវបានបដិសេធ ដោយហេតុថាដើមបណ្ដឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងនោះ មិនបានបង្ហាញឱ្យអង្គជំនុំជម្រះជឿថា ពួកគាត់គឺជាសាច់ញាតិជិតស្និទ្ធជាមួយនឹងជនរងគ្រោះមន្ទីរស២១

ឬស២៤ នោះទេ ឬថាពួកគាត់មិនបានបង្ហាញអំពីអត្ថិភាពនៃភាពជាសាច់ញាតិជិតស្និទ្ធ ឬចំណងនៃសេចក្តីស្រលាញ់ពិសេស ឬភាពនៅក្នុងបន្ទុករបស់ជនរងគ្រោះនៃមន្ទីរស២១ ឬស២៤ នោះទេ។ អាស្រ័យហេតុនេះ ការទាមទារសំណងរបស់ពួកគាត់ ក៏ត្រូវបានបដិសេធដែរ។

៤៣. អង្គជំនុំជម្រះក៏បានចេញសេចក្តីសម្រេចផងដែរ ទៅលើបណ្តឹងទាមទារសំណងរបស់ដើម-បណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។ ដើម្បីទទួលបានជោគជ័យ បណ្តឹងទាមទារទាំងនេះត្រូវតែមានលក្ខណៈជាសំណងផ្លូវចិត្ត និងជាសមូហភាព ស្ថិតក្នុងអត្ថន័យនៃវិធានផ្ទៃក្នុង២៣ អនុវិធាន១ ចំណុច(ខ) នៃវិធានផ្ទៃក្នុង និងមានលក្ខណៈច្បាស់លាស់ ឬជាក់លាក់គ្រប់គ្រាន់ ដែលអាចឱ្យអង្គជំនុំជម្រះចេញដីកាបង្គាប់ប្រឆាំងនឹងពិរុទ្ធជនបាន។

៤៤. លក្ខណៈសំខាន់នៃការចូលរួមរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីគឺថា ការផ្តល់សំណងគឺជាបន្ទុកផ្តាច់មុខរបស់ពិរុទ្ធជន បន្ទាប់ពីមានការសម្រេចអំពីការទទួលខុសត្រូវចំពោះព្យសនកម្មដែលបានលើកឡើង ដោយដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីថាជាព្យសនកម្ម ដែលបានបណ្តាលមកពីការប្រព្រឹត្តិបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ។ អ.វ.ត.ក ដែលជាតុលាការកូនកាត់អន្តរជាតិក្នុងតុលាការកម្ពុជា មិនមានសមត្ថកិច្ចអនុវត្តដោយបង្ខំចំពោះសេចក្តីសម្រេចអំពីសំណងឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះពុំមានយុត្តាធិការទៅលើអាជ្ញាធរកម្ពុជា ឬអាជ្ញាធរជាតិដទៃទៀត ឬស្ថាប័នអន្តរជាតិឡើយ។ អង្គជំនុំជម្រះក៏មិនអាចដាក់កាតព្វកិច្ច ឬផ្តល់សិទ្ធិដល់បុគ្គល ឬអង្គភាពនានា ដែលមិនមែនជាភាគីនៃដំណើរការនីតិវិធីបានឡើយ។ នៅក្នុងបរិបទបច្ចុប្បន្ននេះ ឧបសគ្គជាក់ស្តែងគឺថា ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី បានទទួលរងនូវការបាត់បង់យ៉ាងធំធេង ហើយការបាត់បង់ទាំងនេះមិនអាចនឹងសងរួចវិញដោយពិរុទ្ធជនដែលទំនងជាអ្នកទីទ័លក្រគ្មានលទ្ធភាពនោះទេ។

៤៥. អង្គជំនុំជម្រះយល់ព្រមតាមសំណើរបស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដែលបានស្នើសុំឱ្យបញ្ចូលឈ្មោះរបស់ពួកគាត់នៅក្នុងសាលក្រមចុងក្រោយ រួមទាំងសេចក្តីបញ្ជាក់អំពីទំនាក់ទំនងរបស់ពួកគាត់ជាមួយនឹងបទឧក្រិដ្ឋដែលត្រូវបានប្រព្រឹត្តនៅមន្ទីរស២១។ អង្គជំនុំជម្រះក៏បានយល់ព្រមផងដែរ ទៅនឹងសំណើសុំឱ្យមានការចងក្រង និងបោះពុម្ពផ្សាយនូវពាក្យសម្តីសុំអភ័យទោសដែលបានធ្វើឡើងដោយជនជាប់ចោទក្នុងអំឡុងពេលសវនាការ។

៤៦. អង្គជំនុំជម្រះបានបដិសេធសំណើសុំផ្សេងៗទៀតទាំងអស់ របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី ដោយហេតុថា សំណើសុំទាំងនោះមិនមានភាពជាក់លាក់ ឬហួសពីវិសាលភាពដែល អ.វ.ត.ក អាចសម្រេចបាន។

ឆ. <u>សេចក្តីសម្រេច</u>

៤៧. ឥឡូវនេះ អង្គជំនុំជម្រះប្រកាសនូវសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួន។

ជនជាប់ចោទ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ក្រោកឈរ។

៤៨. ក្រោយពីបានពិចារណាលើរាល់ភស្តុតាង និងសេចក្តីសន្និដ្ឋានទាំងអស់របស់ភាគី អង្គជំនុំជម្រះ **សម្រេច** ដូចខាងក្រោមនេះ ៖

៤៩. អង្គជំនុំជម្រះរកឃើញថា កាំង ហ្កេកអ៊ាវ **មានពិរុទ្ធភាព** តាមមាត្រា៥ មាត្រា៦ និងមាត្រា ២៩ ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ពីបទ ៖

- ឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិ (ការធ្វើទុក្ខបុកម្នេញដោយមូលហេតុនយោបាយ) ដោយរួមបញ្ចូលនូវឧក្រិដ្ឋកម្មប្រឆាំងនឹងមនុស្សជាតិនៃ៖
    - ការសម្លាប់រង្គាល (រួមបញ្ចូលទាំងការធ្វើមនុស្សឃាត)
    - ការធ្វើឲ្យទៅជាទាសករ
    - ការដាក់ក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំង
    - ការធ្វើទារុណកម្ម (រួមទាំងការរំលោភលើផ្លូវភេទមួយករណី)
    - អំពើអមនុស្សធម៌ផ្សេងៗទៀត និង
- ការបំពារបំពានយ៉ាងធ្ងន់ធ្ងរលើអនុសញ្ញាទីក្រុងហ្សឺណែវចុះថ្ងៃទី១២ ខែសីហា ឆ្នាំ ១៩៤៩៖
    - ការធ្វើមនុស្សឃាតដោយចេតនា
    - ការធ្វើទារុណកម្ម ឬការធ្វើបាបដោយអមនុស្សធម៌

- ការបង្កដោយចេតនាឲ្យមានរបួសធ្ងន់ធ្ងរ ឬឲ្យមានការឈឺចាប់ដល់រាងកាយ ឬសុខភាព
- ការដកហូតដោយចេតនាពីឈ្លើយសឹក ឬជនស៊ីវិលនូវសិទ្ធិទទួលបានការកាត់ទោសដោយយុត្តិធម៌ និងទៀងទាត់ និង
- ការឃុំខ្លួនជនស៊ីវិលដោយខុសច្បាប់។

៥០. តាមសំអាងហេតុដែលបានលើកឡើងនៅក្នុងសេចក្តីសម្រេចរបស់ខ្លួនអំពីអញ្ញត្រកម្ម អង្គជំនុំជម្រះមិនពិចារណាអំពីពិរុទ្ធភាពរបស់ជនជាប់ចោទពាក់ព័ន្ធទៅនឹងបទចោទប្រកាន់ពីបទឧក្រិដ្ឋជាតិនៃការធ្វើមនុស្សឃាតគិតទុកជាមុន និងការធ្វើទារុណកម្ម ដែលជាការរំលោភបំពានលើមាត្រា៥០១ មាត្រា៥០៦ និងមាត្រា៥០០ នៃក្រមព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជាឆ្នាំ១៩៥៦ ដែលអាចផ្តន្ទាទោសនៅចំពោះមុខ អ.វ.ត.ក ស្របតាមមាត្រា៣ ថ្មី នៃច្បាប់ អ.វ.ត.ក ទេ។

៥១. ដើម្បីកំណត់ទោសឲ្យបានសមរម្យ អង្គជំនុំជម្រះបានពិចារណាគ្រប់កាលៈទេសៈទាំងអស់នៃរឿងក្តី។ អង្គជំនុំជម្រះបានកត់សម្គាល់នូវស្ថានទម្ងន់ទោសនានា ដែលរួមទាំងភាពឃោរឃៅ និងសាហាវយង់ឃ្នងនៃបទឧក្រិដ្ឋ ដែលបានប្រព្រឹត្តមកលើជនរងគ្រោះយ៉ាងហោចណាស់ចំនួន ១២.២៧៣ នាក់ ក្នុងអំឡុងពេលនោះ។ នៅពេលពិចារណាអំពីពិរុទ្ធភាពនៃបទល្មើសច្រើន កត្តានៃស្ថានទម្ងន់ទោសទាំងអស់នេះ ត្រូវធានាឲ្យមានការផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារក្នុងរយៈពេលមួយយ៉ាងយូរ។

៥២. អង្គជំនុំជម្រះបានសម្រេចថា មានស្ថានសម្រាលទោសមួយចំនួនដែលតម្រូវឲ្យមានការផ្តន្ទាទោសជនជាប់ចោទដាក់ពន្ធនាគារដែលមានរយៈពេលកំណត់ជាក់លាក់មួយ ជាជាងការដាក់ពន្ធនាគារអស់មួយជីវិត។ ស្ថានសម្រាលទោសទាំងនេះ រួមមាន កិច្ចសហការរបស់ជនជាប់ចោទជាមួយអង្គជំនុំជម្រះ ការទទួលស្គាល់នូវការទទួលខុសត្រូវរបស់ខ្លួន ការសម្តែងវិប្បដិសារី ទោះបីជាមិនបានទូលំទូលាយក៏ដោយ បរិយាកាសបង្ខិតបង្ខំក្នុងរបបកម្ពុជាប្រជាធិបតេយ្យ និងលទ្ធភាពដែលថាជនជាប់ចោទអាចនឹងស្តារនីតិសម្បទាបានឡើងវិញ។

៥៣. ដោយផ្អែកលើស្ថានទម្ងន់ទោស និងស្ថានសម្រាលទោស ដែលបានលើកឡើងខាងលើ អង្គជំនុំជម្រះដោយមតិភាគច្រើន សម្រេចផ្តន្ទាទោស **កាំង ហ្កេកអ៊ាវ** ដាក់ពន្ធនាគារ សរុបរួមកំណត់ ៣៥ ឆ្នាំ។

៥៤. អង្គជំនុំជម្រះយល់ឃើញថា ការកាត់បន្ថយទោសពីរយៈពេលផ្តន្ទាទោសខាងលើចំនួន ០៥ឆ្នាំ គឺជាការផ្តល់ជូនដ៏សមរម្យចំពោះការរំលោភលើសិទ្ធិរបស់ជនជាប់ចោទក្នុងអំឡុង ពេលឃុំខ្លួនខុសច្បាប់នីតិវិធីដោយតុលាការយោធាកម្ពុជា ចាប់ពីថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ ១៩៩៩ រហូតដល់ថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧។

៥៥. ជនជាប់ចោទត្រូវទទួលបានការទូទាត់នូវរយៈពេលឃុំខ្លួននៅក្រោមសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការ យោធាកម្ពុជាចាប់ពីថ្ងៃទី១០ ខែឧសភា ឆ្នាំ១៩៩៩ រហូតដល់ថ្ងៃទី៣០ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ និងរយៈពេលឃុំខ្លួនបណ្តោះអាសន្ននៅក្រោមសមត្ថកិច្ចរបស់ អ.វ.ត.ក ចាប់ពីថ្ងៃទី៣១ ខែកក្កដា ឆ្នាំ២០០៧ រហូតដល់សាលក្រមនេះចូលជាស្ថាពរ។

៥៦. កាលពីមុន អង្គជំនុំជម្រះបានរាយឈ្មោះដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណីទាំងអស់ ដែលបានទទួល រងនូវព្យសនកម្ម ដែលជាផលវិបាកដោយផ្ទាល់ពីឧក្រិដ្ឋកម្មដែល កាំង ហ្កេកអ៊ាវ ត្រូវបាន រកឃើញថាមានពិរុទ្ធភាព។ អង្គជំនុំជម្រះនឹងធ្វើការចងក្រងនូវពាក្យសម្តីសុំអភ័យទោស ទាំងអស់ និងការទទួលស្គាល់នូវការទទួលខុសត្រូវរបស់ កាំង ហ្កេកអ៊ាវ នៅក្នុងអំឡុង ពេលសវនាការ។ ការចងក្រងនេះត្រូវដាក់នៅលើគេហទំព័រផ្លូវការរបស់ អ.វ.ត.ក នៅក្នុង រយៈពេល១៤ថ្ងៃ ក្រោយពីពេលសាលក្រមនេះចូលជាស្ថាពរ។ អង្គជំនុំជម្រះបដិសេធការ ទាមទារផ្សេងៗទៀតទាំងអស់របស់ដើមបណ្តឹងរដ្ឋប្បវេណី។

៥៧. បើកផ្លូវប្តឹងសាទុក្ខដល់ភាគីតាមការកំណត់នៃវិធានផ្ទៃក្នុងរបស់ អ.វ.ត.ក។

ដោយសារស្ថានភាពធ្ងន់ធ្ងរនៃបទឧក្រិដ្ឋដែលគាត់មានពិរុទ្ធ អង្គជំនុំជម្រះត្រូវរក្សាទុក ពិរុទ្ធជន កាំង ហ្កេកអ៊ាវ នៅក្នុងមន្ទីរឃុំឃាំងនៃ អ.វ.ត.ក រហូតដល់សាលក្រមនេះចូល ជាស្ថាពរ ។

៥៨. នេះគឺជាសេចក្តីសង្ខេបនៃសាលក្រម។ ដំណើរការនីតិវិធីជំនុំជម្រះនៅក្នុងរឿងក្តីនេះ បានមកដល់ទីបញ្ចប់ហើយ។ អង្គជំនុំជម្រះសាលាដំបូងប្រកាសបិទសវនាការ។

អនុរក្សមន្ទីរឃុំឃាំងនាំពិរុទ្ធជនត្រឡប់ទៅមន្ទីរឃុំឃាំង អ.វ.ត.ក វិញចុះ!